

Mastit hos mjölkcor – understödjande skötselåtgärder och smittskydd

Förutom eventuell antibiotikabehandling och understödjande behandling kan det vid klinisk mastit vara aktuellt att, beroende på symtom, använda understödjande skötselåtgärder. Syftet med sådana åtgärder är att lindra symtomen och öka välbefinnandet hos kon. Vid både klinisk och subklinisk mastit är det dessutom alltid viktigt att minimera risken för smittspridning till andra kor i besättningen.

UNDERSTÖDJANDE SKÖTSELÅTGÄRDER – KLINISK MASTIT

Urmjolkning och juvermassage ¹⁻⁷

Extra urmjolkning (med/utan hjälp av oxytocin) och massage av juvret har rekommenderats och använts vid behandling av klinisk mastit i många länder under lång tid. Avsikten är att få bort bakterieagens, toxiner och inflammationsprodukter samt öka blodgenomströmningen i juvret. Det finns dock få vetenskapliga studier som undersökt effekten av urmjolkning och ännu färre där effekten av massage undersökts. Även om det finns en del bevis för att urmjolkning har positiv effekt på behandlingsresultatet vid koliform mastit tyder andra studier på en negativ effekt vid vissa streptokockmastiter. Om urmjolkning genomförs ska den göras så skonsamt som möjligt (t ex 4 ggr/d inklusive vanliga mjölkningar).

Extra god omvårdnad

För att minimera stresspåverkan på kon bör hon erbjudas en lugn och avskild miljö (helst individuell sjukbox alternativt sjukavdelning). Det är viktigt att se till att kon får i sig tillräckligt med foder och vatten av god kvalitet. Kons allmäntillstånd och rektaltemperatur bör kontrolleras dagligen och veterinär kontaktas om hon blir sämre.

SMITTSKYDD – KLINISK OCH SUBKLINISK MASTIT

De flesta mastiter orsakas av bakterieinfektion i juvret. Vid både klinisk och subklinisk mastit är därför juvret ofta en smittkälla för övriga kor i besättningen. Smitta från ko till ko sker främst vid mjölkning men infektion i juvret kan även leda till risk för kontaminering av omgivning t ex via mjölkkläckage.

Mjölkningsordning

Många juverinfektioner sprids från sjuka till friska kor vid mjölkning. Placera kor med mastit sist i mjölkningsordningen (alternativt mjölka sjuka kor med speciellt mjölkningsorgan). Kor som har infektion med *Staphylococcus aureus* eller *Streptococcus agalactiae* ska mjölkas allra sist.

Isolering/Gruppering

Isolera djur med klinisk mastit i sjukbox eller sjukavdelning. Gruppera alla kor efter juverhälsa.

Andra smittskyddsåtgärder

Identifiera orsaker till mastitproblem och gör en plan för att förebygga fler fall.

SAMMANFATTANDE LATHUND

Skötsel- åtgärder och smittskydd	Typ av mastit			
	Höggradig klinisk	Måttlig klinisk	Lindrig klinisk	Subklinisk
Urmjolkning	Ja, troligen	Ja, troligen	Ja, troligen	Nej
Juvermassage	Eventuellt	Eventuellt	Nej	Nej
Annat	Extra omvårdnad	Extra omvårdnad	Extra omvårdnad	Nej
Smittskydd	Sjukbox/avdelning Mjölkningsordning	Sjukbox/avdelning Mjölkningsordning	Sjukbox/avdelning Mjölkningsordning	Gruppering Mjölkningsordning

REFERENSER (ETT URVAL)

1. Francoz D, Wellemans V, Dupré JP, Karreman HJ, Roy JP, Labelle F, Lacasse P, Dufourt S. 2017. Invited review: A systematic review and qualitative analysis of treatments other than conventional antimicrobials for clinical mastitis in dairy cows. *J Dairy Sci*, article in press.
2. Knight CH, Fitzpatrick JL, Logue DN, Platt DJ. 2000. Efficacy of two non-antibiotic therapies, oxytocin and topical liniment, against bovine staphylococcal mastitis. *Vet Rec* 146:311-316.
3. Krömker V, Zinke C, Paduch J-H, Klocke D, Reimann A, Eller G. 2010. Evaluation of increased milking frequency as an additional treatment for cows with clinical mastitis. *J Dairy Res* 77:90-94.
4. Morin DE. 2004. Beyond antibiotics – what else can we do? *NMC Annual Meeting Proceedings*, 13-23.
5. Roberson JR. 2012. Treatment of clinical mastitis. *Vet Clin North Am Food Pract* 28:271-288.
6. Roberson JR. 2014. Treatment protocols for clinical mastitis, with consideration for cow welfare. *NMC Annual Meeting Proceedings*, 30-42.
7. Suojala L, Kaartinen L, Pyörälä S. 2013. Treatment for bovine *Escherichia coli* mastitis – an evidence-based approach. *J vet Pharmacol Therap* 36:521-531.

/ Karin Persson Waller, leg vet, docent; statsveterinär, SVA; gästprofessor, SLU